

Διεθνές Συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

Τόμ. 5 (2015)

Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες 2007-2014. Μια διαδικασία βίωσης του τοπίου. Διεθνές Συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ 2010

Γιάννης Ζιώγας

doi: [10.12681/visualmarch.3079](https://doi.org/10.12681/visualmarch.3079)

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ 2010

Η Θεματική της Εικαστικής Πορείας 2010, ήταν «Διευρυμένα Πεδία» (Extended Fields). Η Θεματική είχε ως πρόθεση, να εμβαθύνει στην έννοια της διεύρυνσης, τόσο στα φορμαλιστικά, όσο και στα εννοιολογικά συστατικά της εικαστικής καλλιτεχνικής έκφρασης. Δεκατέσσερις φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας εργάστηκαν στην περιοχή των Πρεσπών επί μια βδομάδα.

Όλα τα έργα δημιουργήθηκαν στην ύπαιθρο, σε μια εκτεταμένη διαδρομή 15 χιλιομέτρων. Οι θέσεις ήταν ετερόκλητες και ταυτόχρονα αναδείκνυαν τα ενδιαφέροντα του κάθε καλλιτέχνη· υπήρχαν έργα που έγιναν μέσα στο δάσος, κατά μήκος της λίμνης, μέσα στα ερείπια. Από μόνη της η επιλογή των θέσεων δικαίωσε το σκεπτικό της διεύρυνσης. Τα έργα σχηματίστηκαν σε απρόσμενες πολλές φορές θέσεις, έτσι όπως τα διανύσαμε την τελευταία μέρα που τα επισκεφθήκαμε όλοι όσοι συμμετείχαμε στην Εικαστική Πορεία. Τέτοιες θέσεις ήταν το σπαστήριο χαλικιού στην Πύλη, το δάσος ανατολικά της Δασερής, η θέση Δασερή. Η διαδρομή αυτή των 15 χιλιομέτρων, κατά μήκος της οποίας ήταν αναπτυγμένα τα έργα/παραμβάσεις, θα μπορούσε να αποτελέσει και το σκεπτικό μιας μελλοντικής δράσης. Ξεκινούσαμε σαν προσκυνητές, επισκέπτες, εξερευνητές και ανακαλύπταμε τις σημειώσεις όλων εκείνων που είχαν βρεθεί στις Πρέσπες. Χαρακτήρηκε από τα έργα, μια διαδρομή από την Δασερή μέχρι τον Άγιο Γερμανό και πλανηθήκαμε στο οδοιπορικό των σημειώσεων στην φύση.

Το πρώτο έργο που θα βλέπαμε σε μια τέτοια διαδρομή ήταν το Κέλυφος στην Δασερή. Το Κέλυφος είναι το ομαδικό έργο του 2010, που πραγματοποιήθηκε με το συντονισμό του Φίλιππου Καλαμάρα. Είναι μια καλύβα φτιαγμένη από καλάμια. Ακόμη ήταν ορατά τα σημάδια από την αποτυχημένη(;) προσπάθεια της προηγούμενης μέρας, να τοποθετηθεί μια στέγη στο πιο ψηλό σημείο. Ίσως όμως κι αυτή η αποτυχία να μην ήταν παρά μια ένδειξη της απροθυμίας του υλικού να πραγματοποιήσει κάτι που δεν θα του πήγαινε και τόσο πολύ. Το Κέλυφος σχηματίζει ένα εσωτερικό χώρο δίπλα στην λίμνη, έτοιμο να δέχεται τα ψιθυρίσματα και τις προσεγγίσεις των ανθρώπων. Φτιάχτηκε ως ένας χώρος υποδοχής προσωπικών *ex voto*. Ένας χώρος, όπου θα διαδραματίζεται διαρκώς μια δράση εναπόθεσης αντικειμένων, που για όσους περνούν ή καταλήγουν στην Δασερή, έχουν κάποια ιδιαίτερη σημασία.

Αντώνης Κατσούλης
Λήθη
Δασερή – Πρέσπες
Ηχητική Εγκατάσταση
2010

Κοντά στο Κέλυφος ήταν η Λήθη, του Αντώνη Κατσούλη. Ο Αντώνης είχε κάψει ελαφρά τη διαμπερή κουφέλα ενός κορμού δέντρου και σε αυτό είχε τοποθετήσει ένα μεγάφωνο, από όπου, όταν πλησίαζε κανείς αρκετά άκουγε ήχους πολέμου από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πλησιάζοντας κανείς, δεν έβλεπε κάτι το ιδιαίτερο, μύριζε όμως το καμένο ξύλο. Όταν ερχόταν κοντύτερα άκουγε και τους ήχους, σαν να ήταν μουρμουρητά, σαν να ήταν ψίθυροι. Το έργο, ήταν αφήγηση μιας οικογενειακής ιστορίας του Αντώνη. Τόσο η γιαγιά του, όσο και ο παππούς του, πριν γνωριστούν μεταξύ τους, είχαν βρεθεί σε αυτό τον τόπο. Η γιαγιά, αντάρτισσα του Δημοκρατικού Στρατού, είχε συλληφθεί στην περιοχή, ενώ ο παππούς είχε βρεθεί ως στρατιώτης του Εθνικού Στρατού. Ο παππούς ήταν ανάρτης, είχε συλληφθεί και σταλεί στην Μακρόνησο, τον ντύσαν ως άοπλο στρατιώτη και τον στείλαν ως ζωντανό στόχο στην περιοχή των Πρεσπών, όπου έχασε το μάτι του. Ο Αντώνης, ο εγγονός, εναποθέτει την μνήμη, σε ένα έργο που σπάνια γίνεται από καλλιτέχνες της γενιάς του· βιωματικό και ταυτόχρονα σύγχρονο.

Αφήνουμε την Δασερή και παίρνουμε τον χωματόδρομο για την Πύλη. Κάπου εκεί στα δεξιά, αφού φύγουμε από τον δρόμο και διανύσουμε ένα λιβάδι, καταλήγουμε σε ένα δάσος από βελανιδιές. Ανηφορίζουμε για δέκα λεπτά και κάποια στιγμή βρισκόμαστε εγκλωβισμένοι σε ένα γιγαντιαίο ιστό από σκοινί, που τυλιγεται γύρω από τα δέντρα δημιουργώντας μια λαβυρινθώδη κατασκευή. Είναι το έργο του Αστήρη Κανούση και του Γιάννη Σελημιώτη, Μύθοι του Δάσους. Αποτελεί ένα σχόλιο πάνω στον εγκλωβισμό, στον απρόσμενο εγκλωβισμό. Το έργο ξετυλιγεται με ένα τρόπο, ώστε να μην είναι ορατό συνολικά. Τα σκοινιά μπλέκονται με τους κορμούς των δέντρων, φτιάχνοντας ένα αδιαπέραστο κουβάρι. Στο βαθμό που το έργο «ανακαλύπτεται» και δεν επιβάλλεται, αποτελεί μια ουσιαστική παρέμβαση στο χώρο.

Το επόμενο έργο, Προσδιορισμοί του Βασίλη Καβουρίδη, το συναντάμε βγαίνοντας από το δάσος και δίπλα στον χωματόδρομο. Είναι μια επέμβαση επίσης με σκοινιά πολύχρωμα, που ζωογονούνται με την περφόρμανς του Βασίλη. Αν και υφολογικά συγγενεύει με το προηγούμενο έργο, είναι διαφορετικό, στο βαθμό που κυριαρχεί μια περφόρμανς, όπου το σώμα τείνει να ξεπεράσει τα όριά του μέσα από την πολυχρωμία και την ένταση της κατασκευής.

Ή ίσως, να την αποφύγει.

Με τα αυτοκίνητα κινηθήκαμε μέχρι το Περιβαλλοντολογικό Κέντρο Πύλης, όπου υπήρχε το έργο του Λεωνίδα Γκέλου, Αναβράζον Πεδίο. Το Αναβράζον Πεδίο είναι μια ενότητα τεσσάρων έργων που κατασκευάστηκαν με υλικά από τη φύση. Οι χρωματικές ουσίες προέκυψαν από φυτά που ο Λεωνίδας συνέλεξε από την περιοχή, τα έβρασε με νερό της λίμνης και το απόσταγμά τους το χρησιμοποίησε για να χρωματίσει τις επιφάνειές του. Η διαδικασία αποκτά μεγαλύτερη σημασία ακόμη και από το τελικό αποτέλεσμα, τους τέσσερις πίνακες που ονομάζονται από τα τέσσερα στοιχεία της φύσης.

Αστέρης Κανούσης, Γιάννης Σελημιώτης

Μύθοι του Δάσους

Δασερή - Πρεσπες

Σπάγκος

2010

72.

Βασίλης Καβουρίδης

Προς+διά+ορίζω

Δασερή Πρέσπες

Τριχιά, υδρόχρωμα, ξύλινα πασαλίκια

2010

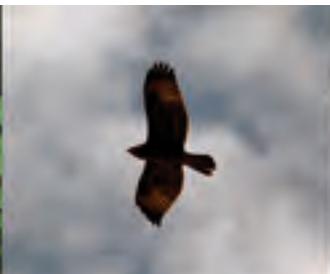
Λεωνίδας Γκέλος

Αναβράζον Πεδίο

Πρέσπες

Φυτικές χρωστικές, χώμα και νερό της Λίμνης

2010

Χρήστος Ιωαννίδης
Μεταμόρφωση
Δασερή – Πρέσπες
Video
2010

Μαρία Παπαλεξίου, Κική Στούμπου
Κύηση
Πύλη - Πρέσπες
Έντερα και κύστες ζώων , σπάγκος
2010

Στο χώρο του Περιβαλλοντολογικού Κέντρου Πύλης είδαμε το βίντεο του Χρήστου Ιωαννίδη, Μεταμορφώσεις. Στο βίντεο καταγράφονται οι κρυφές ενέργειες του τοπίου και των δραστηριοτήτων των ανθρώπων και ο τρόπος που μεταμορφώνουν αδιόρατα την πραγματικότητα. Μεταμόρφωση είναι το αποτέλεσμα, ενέργεια είναι το αίτιο. Αναδύεται με αυτό τον τρόπο μια μελαγχολική ατμόσφαιρα, μια ατμόσφαιρα ανεπαισθητης μεταβολής, μια αίσθηση του εύθραυστου των πραγμάτων. Πίσω από ένα όμορφο τοπίο υπάρχουν όλα εκείνα που σχηματίζουν κάποιες άλλες πραγματικότητες που ο Χρήστος μπόρεσε να καταγράψει σε αυτή του την ταινία.

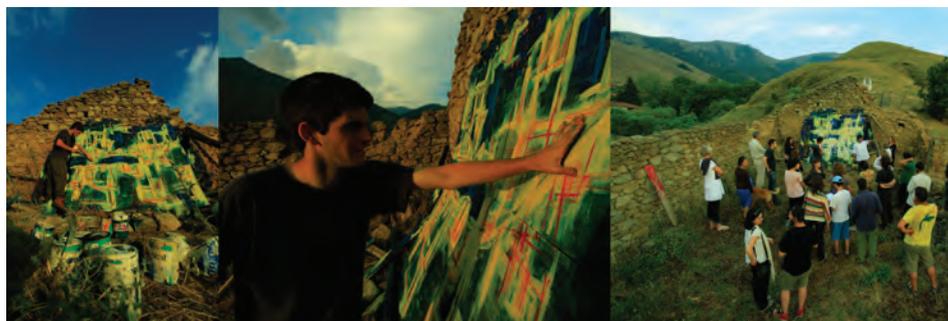
Δίπλα στο Περιβαλλοντολογικό Κέντρο Πύλης - που αρχικά ήταν εργοστάσιο κοπής μαρμάρου - βρίσκεται μια τιμεντένια κατασκευή, το κουφάρι της τουλάχιστον, που χρησίμευε για να φτιάχνουν χαλίκι. Στην κορυφή του, ο Δήμος Πρεσπών έχει μεταφέρει - μετά από υπόδειξή μας - το περσινό μας έργο, τη Φωλιά. Έτσι, η Φωλιά πήρε την πραγματική της θέση· μια απόκοσμη κατασκευή στο μέσο του πουθενά.

Στην πλαϊνή όψη αυτού του πύργου, η Μαρία Παπαλεξίου και η Κική Στούμπου είχαν φτιάξει το έργο Κύηση. Για να φτιάξουν το έργο, η Κική και η Μαρία έπλυναν δεκάδες στομάχια από αγελάδες, τα φούσκωσαν και τα κρέμασαν στον κατακόρυφο τοίχο. Το θέαμα όλων αυτών των κρεμασμένων κύστεων υπέβαλε ταυτόχρονα μια φρίκη και ένα δέος. Κάποιος είπε ότι είναι κοντά στον μύθο του Προμηθέα, που κρεμασμένος από ένα βράχο στον Καύκασο, ερχόταν ένας αετός και έτρωγε το συκώτι του. Αντίστοιχα και στην Κύηση, τα πουλιά της περιοχής θα άρχιζαν να τιμιπολογούν τον στομάχινο αυτό τοίχο μέχρι να τον εξαφανίσουν. Για όλα τα έργα, έχει ενδιαφέρον να δει κανείς πως εξελίσσονται με το πέρασμα - δεν λέω φθορά - του χρόνου. Ειδικά όμως σε αυτό το έργο, η διαδικασία φθοράς είναι καθοριστική.

Από το Περιβαλλοντολογικό Κέντρο Πύλης συνεχίσαμε προς τον Άγιο Γερμανό. Είχαμε ήδη διανύσει δέκα χιλιόμετρα από το πρώτο έργο. Στην περιοχή μεταξύ Λαιμού και Αγίου Γερμανού, η Πένυ Κορρέ είχε αναπτύξει το έργο της Πεντάγραμμο. Το Πεντάγραμμο, είναι μια ζωγραφική εγκατάσταση που διερευνά τη σχέση της μουσικής με τη ζωγραφική. Μικρά τελάρα ίδιου μεγέθους, τοποθετούνται το ένα δίπλα στο άλλο πάνω σε ένα μεγαλύτερο πεντάγραμμο που είναι κατασκευασμένο από κλαδιά. Το καθένα από τα επιμέρους έργα έχει μια δύναμη και μια ευαισθησία, που αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα της προσέγγισης του θέματος. Όλα είναι διαφορετικά μεταξύ τους, τόσο υφολογικά, όσο και σαν κατασκευή φόρμας και αυτό, από μόνο του, δημιουργεί ένα ιδιαίτερο ρυθμό.

Πένυ Κορρέ
Πεντάγραμμα
Άγιος Γερμανός
Φυσικά υλικά, Καμβάς
2010
78.

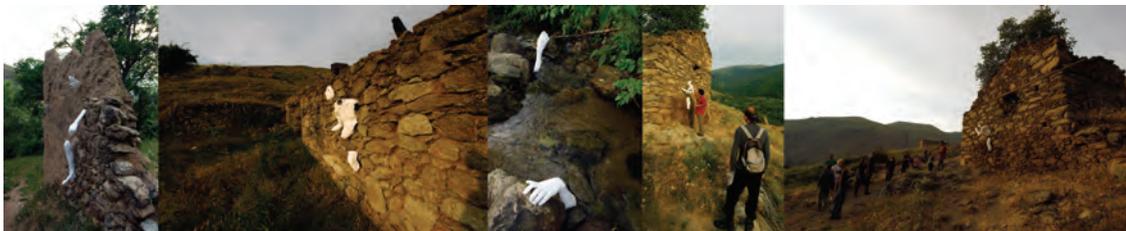
Φοίβος Θάνος
Άπιπλο
Άγιος Γερμανός
Ακρυλικά – Καμβάς – Ξύλα
2010

Παναγιώτα Κορωνιού
Ακτινογραφίες
Άγιος Γερμανός
Ακτινογραφίες, Πλαστικό χρώμα
2010
80.

Ειρήνη Μήτση
Αόρατα σύνορα
Άγιος Γερμανός
Μεμβράνη
2010

Ορέστης Διαμάνης, Δήμητρα Ξενάκη

Μνήμες και Σιωπές

Άγιος Γερμανός

Γυψόγαζα

2010

Λίγο πιο πάνω, σε ένα ερειπωμένο σπίτι απέναντι από το Δημοτικό Σχολείο, βρίσκεται το έργο Άτιπλο, του Φοίβου Θάνου. Εκεί την προηγούμενη χρονιά, ο Δήμος Μαυρογιανίδης είχε κατασκευάσει το δικό του έργο: έντονα κόκκινα σχόλια πάνω στις μνήμες του κτιρίου. Ο Φοίβος, έφτιαξε μια μεγάλη ξύλινη επιφάνεια που έσπασε μάλιστα κάποια στιγμή. Ξεκίνησε αντιγράφοντας το λόφο απέναντι από το σπίτι, φτιάχνοντας ουσιαστικά ένα τοπίο. Κατόπιν, αυτή την όποια ευκρίνεια, την ακύρωσε με αφαιρετικές χειρονομίες, ενώ ταυτόχρονα, εξαπλώθηκε και πέρα από την επιφάνεια. Ουσιαστικά και ο τοίχος κατέστη επιφάνεια. Όλη αυτή η ακύρωση έχει μια έντονη δραματικότητα και η ακύρωση του τοπίου, επιτρέπει στον Φοίβο να συναντηθεί με τις απαρχές του αφηρημένου εξπρεσιονισμού.

Το έργο της Παναγιώτας Κορωνιού, Διαδρομές, είναι μια σειρά από αυτοβιογραφικές καταγραφές του σώματός της, μέσα από ακτινογραφίες που τις έχει σχολιάσει με πρόσθετα υλικά. Κάποιες από αυτές είναι δικές της, και ο τρόπος ανάρτησής τους - με μεταλάκια κάτω από μια πέργκολα στην πλατεία του Αγίου Γερμανού - θύμιζε ανάπαυλα μιας καθημερινής ενασχόλησης. Οι διαδρομές αυτές συναντούν τις δομές μιας πόλης, ενώ ταυτόχρονα συνιστούν την αφήγηση μιας προσωπικής ιστορίας.

Στο επάνω μέρος της ίδιας πλατείας, η Ειρήνη Μήτση είχε τυλίξει τη διαδρομή μιας μικρής γέφυρας με πλαστικό περιτυλίγματος. Δεκάδες μέτρα πλαστικού, εύθραυστα και ταυτόχρονα ανθεκτικά εμπόδιζαν τη διάβαση της γέφυρας και προέτρεπαν τους περαστικούς να παραβιάσουν αυτήν την απαγόρευση. Κάποια στιγμή, τα πιτσιρικά της πλατείας όρμησαν στο πλαστικό και το έσπασαν, περνώντας από τη μια μεριά της γέφυρας στην άλλη. Το έργο Αόρατα Σύνορα είχε ολοκληρωθεί.

Κατόπιν, αρχίσαμε να ανηφορίζουμε προς τον Άνω Άγιο Γερμανό, για να δούμε το έργο Ψυχές και Μνήμες, του Ορέστη Διαμάντη και της Δήμητρας Ξενάκη. Το έργο αποτελείται από μια σειρά γλυπτικών παρεμβάσεων πάνω στα εγκαταλεημένα κτίρια του Άνω Αγίου Γερμανού. Οι γλυπτικές παρεμβάσεις είναι εκμαγεία από γυψόγαζα, που σχολιάζουν την απουσία, αλλά και τη μνήμη της ανθρώπινης δραστηριότητας. Τα σπιτία αυτά δεν έχουν ιδιοκτήτες ή, μάλλον, οι ιδιοκτήτες τους δεν υπάρχουν για να τα διεκδικήσουν. Όσοι τα χρησιμοποιούν, μπορεί και να βρίσκονται σε μια περιουσία που δεν τους ανήκει. Τα σώματα που ξεχύνονται από τους τοίχους, που διαφαίνονται στα ανοίγματα, αποτελούν υπομνήσεις αυτής της απουσίας.

Το βραδάκι, όταν ο ήλιος είχε ήδη δύσει, βρισκόμασταν στο πιο ψηλό σημείο του Αγίου Γερμανού. Τα έργα, το ένα μετά το άλλο, συνιστούσαν από τη μια διαφορετικές προσεγγίσεις μιας θεματικής, αλλά από την άλλη αποτελούσαν επεισόδια μιας ενιαίας αφήγησης. Η Εικαστική Πορεία 2010 είχε ολοκληρωθεί.

Γ.Ζ.

